

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 11.

LETNIK XXVII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. NOVEMBRA 1926.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Ant. Kralj: Iz ljubljanskega združenega registra. — Rev. Rakovič: V čem za druge največ greše? — Žena in združništvo. — Alojzij Obersne: Stanje slovenskega mlekarstva. — Vprašanja in odgovori. — Združništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 11, I. 1926.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmet. društva v Št. Janžu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 19. dec. 1926, ob pol 8. uri zjutraj v društvenem domu v Št. Janžu. 1. Čitanje zadnjega zapisnika občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za leto 1925. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu, r. z. z. n. z., se bo vršil 19. dec. 1926, ob pol 9. uri zjutraj v društvenem domu v Št. Janžu. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1925. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Živnorojske zadruge v Moravčah, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 28. novembra 1926, po prvi maši v kaplaniji. 1. Poročilo odbora in preglednikov. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1926. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Tomišlju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. nov. 1926, ob 10. uri dopoldne v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Poročilo o izvršeni reviziji. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Čatežu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. nov. 1926, ob 10. uri v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Petru na Medved. selu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. nov. 1926, po rani sv. maši v župnišču. 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Rajhenburgu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. nov.

1926, ob 8. uri dopoldne v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Poročilo o izvršeni reviziji in čitanje revizijskega zapisnika. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Živnorojske zadruge v Dobrepoljah, r. z. z. o. p. v likvidaciji, se bo vršil dne 28. nov. 1926, ob 3. uri popoldne v prostorih Kmetijskega društva. 1. Poročilo likvidatorjev o končani likvidaciji. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Redni občni zbor Prve žebeljske in železo-obrtne zadruge v Kropi in Kamnigori, r. z. z. o. z., se bo vršil v soboto dne 27. novembra 1926 v združenem skladišču v Kropi. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1925/26 in razbremenitev načelstva in nadzorstva. 4. Sklepanje o razdelitvi čistega dobička. 5. Sklepanje o obrestovanju deležev za preteklo poslovno leto. 6. Volitev podnačelnika in enega člana načelstva ter treh članov nadzorstva. 7. Podelitev prokure ravnatelju. 8. Sklepanje o pravilniku za podeljevanje podpor iz Izrednega podpornega sklada. 9. Sklepanje o pokojninah tistih članov, ki deleže ne doplačajo in se zato morajo izbrisati. 10. Sklepanje o predlogu, da naj se obvezno štedenje poviša od 1% na 3% in o pravilniku za obrestovanje in izplačevanje teh vlog.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Toplicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. nov. 1926, ob 8. dopoldne v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Izvolitev dveh članov načelstva. 3. Sprememba pravil. (V tem zmislu, da v imenu zadruge podpisujeta dva člana načelstva ali tudi uradnik(a), katerega (katere dva) občni zbor za to izrecno pooblasti.) 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. nov. 1926, ob 3. uri popoldne v posojilničnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1925. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Elektrostrojne zadruge v Podbici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 5. decembra 1926, ob pol 3. uri pop. v hiši načelnika na Jamniku. 1. Sprememba pravil.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Clani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Ant. Kralj:

Iz ljubljanskega zadružnega registra.

Naš zadružni zakon je bil izdan, kakor znano, dne 9. aprila 1873. Od tedaj pa do konca l. 1925 je bilo pri deželnem kot trgovskem sodišču v Ljubljani vpisanih 642 zadrug.

Od teh zadrug je bilo vpisanih 12 pod nemško tvrdko, druge so bile slovenske.

Kreditnih zadrug je bilo vpisanih vsega skupaj 178, med njimi 127 rajfajznovk in 51 drugovrstnih.

Kmetijski zadrug je bilo osnovanih 205 in to: mlekarskih 77, živinorejskih (konjerejskih in prašičorejskih) 50, pašniških 9, za zavarovanje goveje živine 1, kmetijskih strojnih 26, zadružnih elektrarn 16, vinarskih 8, za prodajo lesa 8, sadjarski 2, perutninarški 2, čebelarstva 1, zeljarska 1, za prodajo ledu 1, škrlolomska 1, drevesničarska 1, agrarna zajednica 1.

Konsumnih (nabavnih in prodajnih) zadrug je bilo vpisanih v okolišju ljubljanskega deželnega sodišča vsega skupaj 116.

Stavbinskih zadrug je bilo osnovanih 41.

Zadrug za pospeševanje domače obrti je bilo vpisanih 17 in sicer: žebeljarski in železo-obrtni 2, slamnikiarski 2, sitarska 1, kitararska 1, čipkarske 3, sodarska 3, oljarski 2, lončarska 1, pletarski 2.

Obrtniških zadrug se je v tem času

osnovalo 50 in sicer: mizarjskih 5, krojaških 5, čevljarjskih 11, zidarska 1, kleparska 1, ključavničarska 1, knjigoveška 1, keramična 1, zvonarska 1, založniških 14, tiskarniških 6, pekarska 1, puškarska 1, pleskarska in soboslikarska 1.

Raznih drugih zadrug je bilo osnovanih 25 (med njimi 3 vodovodne, 1 mostovna, 1 lovska, 2 zadrugi postreščkov, društvo »Omnibus«, dirkališče slov. biciklistov, brealkoholna produkcija, velesejm itd.).

Od teh 642 zadrug je bilo do konca leta 1925 izbranih 205 (v 13 slučajih vsled konkurza, 1 je bila uradno izbrisana, 191 pa se jih je razdružilo vsled likvidacije), 53 jih je prišlo pod Italijo, dočim so bile 3 vpisane na Koroškem za časa jugoslovanske zasedbe in sedaj ne spadajo več pod kompetenco trgovskega sodišča v Ljubljani. Potemtakem je ostalo koncem l. 1925 v okolišju ljubljanskega deželnega sodišča v zadružnem registru vpisanih še 381 zadrug ali približno 60% vseh vpisanih.

Od 178 vpisanih kreditnih zadrug je bilo vsega skupaj izbranih 20 (19 vsled likvidacije, 1 vsled konkurza); med njimi je bilo 9 rajfajznovk in 11 drugih kreditnih zadrug. Pod Italijo je prišlo 26 kreditnih zadrug (23 rajfajznovk in 3 druge), 1 pa pod Nemško Avstrijo. Koncem leta 1925 je ostalo torej

vpisanih še 131 kreditnih zadrug (94 rajfajznovk in 37 drugih).

Mlekarskih zadrug je bilo ustanovljenih skupaj 77. Od teh jih je bilo izbranih 34 (1 vsled konkurza, 33 vsled likvidacije), 12 pa jih je prišlo pod Italijo, ostane torej vpisanih še 31.

Od 50 živinorejskih zadrug se jih je razdružilo vsled likvidacije 28, pod Italijo jih je prišlo 5, tako da jih ostane še 17.

Pašniških zadrug se je ustanovilo 9, od katerih so bile 3 izbrisane vsled likvidacije ter jih ostane še 6.

Za zavarovanje goveje živine se je bila osnovala 1 zadruga, ki pa je bila izbrisana vsled likvidacije in ne obstoja torej nobena več.

Od 26 kmetijskih strojnih zadrug se jih je razdružilo 6, pod Italijo je prišla 1, tako da jih je bilo koncem l. 1925 še 19.

Zadružnih elektrarn se je osnovalo 16, od katerih je bila do l. 1925 izbrisana 1. Ostalo jih je vpisanih še 15.

Od 8 vinarskih zadrug je bilo izbranih vsled likvidacije 5, pod Italijo sta prišli 2, tako da je ostala vpisana le še 1.

Zadrug za vnovčevanje lesa se je osnovalo 8, izbrisane so bile 3, 1 je prišla pod Avstrijo, ostale so še 4.

Perutninarski zadrugi sta bili tudi osnovani 2 in obe izbrisani.

Čebelarska zadruga je bila vpisana 1, ki se je razdružila.

Zeljarska zadruga je bila osnovana 1 in se je tudi razdružila.

Zadruga za vnovčevanje ledu, škrlološka in drevesničarska (vsaka po 1) in 1 agrarna zajednica še obstoje.

Konsumnih zadrug (nabavnih in prodajnih zadrug, kmetijskih društev, gospodarskih zadrug) je bilo osnovanih vsega skupaj 116.

Izbrisalo se jih je 49 (41 vsled likvidacije, 8 vsled konkurza) dočim jih je pod Italijo prišlo 5, 1 pa pod Avstrijo, tako da jih je koncem l. 1925 ostalo vpisanih še 61.

Stavbnih zadrug se je osnovalo 41, od katerih je bilo vsled likvidacije izbranih 10, pod Italijo pa sta prišli 2, tako da jih je ostalo vpisanih še 29.

Pri zadrugah za pospeševanje domače obrti se kažejo sledeče izpremembe:

1. žebljarske zadruge: 2 ustanovljeni, 1 od teh izbrisana vsled likvidacije, ostane 1;
2. slamnikarske: 2 ustanovljeni, izbrisana nobena, ostaneta 2;
3. sitarske: 1 ustanovljena, izbrisana nobena, ostane 1;
4. kitarske: 1 ustanovljena, izbrisana nobena, ostane 1;
5. čipkarske: 3 ustanovljene, 1 izbrisana vsled likvidacije, ostaneta 2;
6. sodarske: 3 ustanovljene, izbrisana nobena, ostaneta 3;
7. oljarske: 2 ustanovljeni, 1 izbrisana, ostane 1;
8. lončarske: 1 ustanovljena, izbrisana nobena, ostane 1;
9. pletarske: 2 ustanovljeni, 2 izbrisani, ne ostane nobena.

Pri obrtniških zadrugah vidimo sledeče gibanje:

1. mizarske zadruge: 5 ustanovljenih, 1 izbrisana, ostaneta 4;
2. krojaške: 5 ustanovljenih, 5 izbrisanih, ne ostane nobena več;
3. čevljarske: 11 ustanovljenih, 2 izbrisani, ostane jih 9;
4. zidarske: 1 ustanovljena, izbrisana nobena, ostane 1;
5. kleparske: 1 ustanovljena, izbrisana nobena, ostane 1;
6. ključavničarske: 1 ustanovljena in tudi izbrisana, ne ostane nobena;

7. knjigoveške: 1 ustanovlj., obstoji še.
8. keramične: 1 ustanovljena, obstoji še;
9. zvonarske: 1 ustanovljena in tudi izbrisana;

10. založniške: 14 ustanovljenih, 5 izbrisanih, ostane jih še 9;

11. tiskarniške: 6 ustanovljenih, 2 izbrisan, ostanejo 4;

12. pekarske: 1 ustanovljena, obstoji še;

13. puškarske: 1 ustanovlj., obstoji še;

14. pleskarske: 1 ustanovlj., obstoji še.

V skupini »razne zadrage« je bilo osnovanih 25, razdružilo se jih je 14, ostalo jih je koncem l. 1925 še 11.

Osrednjih zadrug se je osnovalo 11, razdružile so se 4 (3 vsled likvidacije, 1 vsled konkurza), ostane jih še 7.

Iz navedenih podatkov se vidi, da se kaže največja stalnost pri kmečkih posojilnicah (rajfajznovkah), pri kmetijskih strojnih zadrugah, združnih elektrarnah in pri zadrugah za pospeševanje domače obrti.

Mnogo izbrisov je opaziti pri živinorejskih, vinarskih in mlekarških zadrugah in pri konsumnih društvih. V še večji meri se kaže pomanjkanje odporne sile pri raznih obrtniških zadrugah.

Na podlagi navedenih podatkov se nam koncem l. 1925 pokaže sledeča slika o številu združnih organizacij v okolišu deželnega sodišča v Ljubljani:

I. Kreditne zadrage:

1. rajfajznovke	94	
2. druge	37	131

II. Kmetijske zadrage:

1. mlekarške	31
------------------------	----

2. živinorejske	17
3. pašniške	6
4. kmetijske strojne	19
5. združne elektrarne	15
6. vinarske	1
7. za prodajo lesa	4
8. za prodajo ledu	1
9. škrlolomska	1
10. drevesničarska	1
11. agrarna zajednica	1
	97

III. Konzumne (nabavne in prodajne) . 61

IV. Stavbinske 29

V. Zadrage za pospeševanje domače obrti:

1. žebljarska	1
2. slamnikarski	2
3. sitarska	1
4. kitarska	1
5. čipkarski	2
6. sodarske	3
7. oljarska	1
8. lončarska	1

12

VI. Obrtniške zadrage:

1. mizarske	4
2. čevljarške	9
3. zidarska	1
4. kleparska	1
5. knjigoveška	1
6. keramična	1
7. založniške	9
8. tiskarniške	4
9. pekarska	1
10. puškarska	1
11. pleskarska	1
	33

VII. Razne 11

VIII. Osrednje 7

skupaj 381

Rev. Rakovič:

V čem zadruga največ greše?

Večletna izkušnja pri pregledovanju zadrug mi je pokazala, da zadruga, ki imajo sicer razumno, zmožno vodstvo, ki pa stoji v večnem boju s »formalnostmi«, najprej zaidejo v težkoče. Neredki so funkcionarji, ki smatrajo vse določbe pravil in zakona za formelnosti, ki se vpoštevajo ali pa ne, kakor pač njim boljše kaže. Pri vsem tem se smatrajo za vzorne zadrugarje. Če jih revizor opozori na to ali ono napako, je brz ogenj v strehi, češ, ali ne delamo pošteno, požrtvovalno? Namesto da bi nas pohvalili, pa nam očitata take »lapalije«! Nalašč sem posebej pazil na take zadruga, kojih vodilnim funkcionarjem se sicer zaenkrat glede poštenja ni dalo nič očitati, ki pa so bili gluhi za vse opomine glede predpisov, ki so se tekom mnogih let splošno uveljavili kot najbolj primerni za poslovanje zadrug. Pri večini teh se je kmalu razpasla še večja površnost v poslovanju, zadruga načela so se jela omalovaževati, zadruga disciplina razdirati, tu in tam se je pridružilo pravic dobičkarstvo na račun ubogih članov, celo poštenje je trpelo. Nasprotno moram konstatirati, da so zadruga, ki so se zanimale tudi za »formelnosti«, ki so skušale po svojih močeh ugoditi vsem predpisom, kojih funkcionarji so radi prebirali »Narodnega Gospodarja« in važnejše razprave tudi v sejah obravnavali, častno prestale vse gospodarske krize in si učvrstile svoj položaj.

Za funkcionarje, ki sem jih uvodoma omenjal, nimamo leka, zadrugništvo jih bo pač moralo izločiti iz svojih vrst, če ne zlepa, pa zgreda. Naslednje vrste veljajo onim zadrugarjem, ki so se dali voliti v načelstvo ali nadzorstvo iz ljubezni do zadruga, ki hočejo na svojem mestu porabiti vse svoje sile v to, da se zadruga pravilno vodi in da

ustreza svojemu namenu, ki pa še ne pozna jo vseh čer in nevarnosti, ki so jim zadruga izpostavljene.

Prvo, kar se mora od vsakega člana načelstva in nadzorstva zahtevati, je pač to, da pozna pravila svoje zadruga. Poslevoedeči odborniki naj ne hranijo pravil samo zase, kakor se marsikje godi, ampak naj skrbijo za to, da se tudi drugi z njimi seznani. S točnim poznavanjem pravil se bo že moglo izogniti mnogim nepravilnostim. Pravila med drugim povedo, da se imajo zadeve zadruga reševati v sejah načelstva. S tem je obenem povedano, da imajo vsi odborniki pri vodstvu zadruga sodelovati, da si nima nihče lastiti pravice, da bi na svojo roko kaj ukrepal in če to vseeno stori, je za eventualno škodo sam odgovoren. Marsikatera zadruga je bridko obžalovala, da se je dala voditi od ene same osebe. Poslevoedeči odbornik ima skrbeti le za to, da se sejni sklepi izvedejo.

Pravila določajo tudi, da se ima o vsaki seji sestaviti zapisnik, ki ga morajo vsi navzoči podpisati. Pred kratkim mi je načelnik neke zadruga našteval, kaj da se je sklepalo v sejah, ne pa vstavilo v zapisnik, češ, če ne verjamete meni, saj so odborniki pričeli. Zaslišani odborniki pa so vsak drugače izpovedavali, nekateri se že sploh niso več spominjali. O sestavljanju zapisnikov se nahaja obširnejše navodilo v 8. številki Narodnega Gospodarja iz l. 1925. Omenim naj še samo, da popravljanje že podpisanih sejnih zapisnikov ni dovoljeno. Če je bilo kaj izpuščenega ali napačno zabeleženega, naj se napravi na koncu zapisnika pripis, za katerega naj se oskrbijo podpisi vseh pri dotični seji navzočih funkcionarjev. Odborniki pa naj ne podpisujejo zapisnikov, o katerih ni

so prepričani, da so pravilno sestavljeni.

Vsa pravila naših zadrug predvidevajo tudi nadzorstvo in mu določajo delokrog. Ker se zakonita revizija od strani revizijske oblasti ne more vršiti tako pogosto in toliko časa, kakor bi bilo to za zadrugo potrebno, mora to vrzel izpolniti nadzorstvo. Veliko krivico dela zadrugi nadzorstvo, ki ne vrši svoje dolžnosti. Zato ga dela zakon tudi soodgovornega za škodo zadruga. Kako naj občni zbor sklepa o absolutoriju načelstvu in odobrenju računskega zaključka, ako nima točnega in zanesljivega poročila tistega organa, ki ga je zadruga postavila načelstvu za kontrolo, to je nadzorstva? Občni zbori, ki store to samo na podlagi poročila v stvari prizadetega načelstva, se ne zavedajo, kakšno šibo si lahko s tem spletejo.

Velike važnosti je pravilno vodstvo članskega imenika. O tem sem podal obširnejše navodilo v 9. številki Narodnega Gospodarja iz l. 1925.

Razmeroma največ greše posojilnice pri dovoljevanju posojil. Posojila se smejo dovoljevati le v sejah načelstva, večji zneski v skupnih sejah načelstva in nadzorstva. Nepravilno je, če da načelstvo posameznim odbornikom pooblastilo, da sami dovoljujejo posojila do gotove višine. Takega pooblastila bi niti občni zbor ne mogel dati, ker je tudi on vezan na določbe pravil. S tem, da se že izplačana posojila predlagajo načelstvu naknadno v odobrenje, se postavlja načelstvo pred dovršeno dejstvo. Tako postopanje se v rednih razmerah ne more odobravati. Vsako posojilo mora biti krito z zadolžnico z osebnim poroštvom, zastavo ali vknjižbo. Nekatere posojilnice so mnenja, da teh pogojev ni treba izpolniti, ako se posojilo označi kot prehodno. To mnenje je popolnoma napačno, ker ostane posojilo posojilo, naj si bo dolgotrajno ali kratkotrajno oziroma prehodno. Na ta način so zadruga

že pogosto nasedle, ker je prosilec obljubil, da to svoj dolg v par dneh poravnal, pa ga pozneje kljub neštetim opominom ni bilo mogoče izterjati. Strogo je treba paziti na to, da postane vsak prosilec član zadruga, preden se mu dovoli posojilo. Za vsako posojilo se mora v seji določiti primeren, ne prekratek in ne predolg vračilni rok. K izpolnjevanju te zahteve mnogih zadrug ni mogoče pripraviti. Izgovarjajo se povečini s tem, da bi imele preveč skrbi in posla z izterjavanjem in podaljševanjem posojil. Ta skrb in delo pa se posojilnicam zelo izplača. Izkušnja uči, da marsikateri dolžnik ne skrbi za vrnitev posojila, ako ni bil določen noben ali pa predolg vračilni rok. Ako posojilnica potem vseeno mora izterjati posojilo, bodisi da ji zmanjkajo sredstva za izplačila vlog, bodisi da je zvedela, da dolžnik slabo gospodari ali da je porok dogospodaril, potem dolžnik povečini ne more takoj plačati, ker ni bil na to pripravljen, posojilnica ga mora opominjati ali celo tožiti, iz tega nastane zamera in nepotrebni stroški. Ako pa se določi v sporazumu z dolžnikom primeren vračilni rok, potem dolžnik ve, da mora do tega roka spraviti denar skupaj. Ako ga zadene nesreča, ki je ni mogel vnaprej slutiti in mu kljub vsemu prizadevanju ni mogoče ob poteku roka poravnati posojila, bo šel k zadrugi, ji razložil svoj položaj in prosil za podaljšanje roka. Tega mu bo zadruga z dovoljenjem poroka tudi dovolila, če vidi, da je sicer skrben. Če pa se dolžnik ob določenem roku ne zmeni za plačilo, če po lastni krivdi ne more plačati, potem mu posojilnica ne sme še dalje prizanašati, eventuelne stroške je dolžnik sam zakrivil. Prosilec, ki dobivajo plačo (delavci, uradniki itd.), naj se določa vračevanje posojil v obrokih (tedenskih ali mesečnih). Ako se vračilni rok kakemu posojilu po sklepu načelstva podaljša, se napravi nova zadolžnica ali pa se na

obstoječi zadolžniki napravi pripis, ki ga podpišejo dolžnik in poroki. O porokih naj se vodi kontrola v knjigi porokov, da se ne bodo posamezniki prevečkrat obremenjevali s poroštvom. Posebno je paziti na to, da niso dolžniki drug drugemu poroki. Posojila na poroštvo članov načelstva in nadzorstva naj se odklanjajo, ker nosijo ti že itak večjo odgovornost napram zadrugi kakor drugi člani. Zadolžnice morajo biti natančno sestavljene, preden se predložijo strankam v podpis. Zelo nevarna je praksa pri nekaterih zadrugah, ki predlagajo strankam nezadostno ali pa neizpolnjene zadolžnice, menice in pogodbe v podpis. Pri tekočih računih je treba paziti, da se dovoljšni krediti ne prekoračijo. Pri vseh dolžnikih naj se gleda na to, da sproti plačujejo obresti. Posojila, za katera obresti čez dve leti niso bile plačane, so dvomljiva in jih je treba izterjati. Čez tri leta zaostale obresti niso izterljive, ako dolžnik med tem ni bil opominjan.

Vse premalo pažnje posvečajo nekatere zadruge likvidnosti svojih sredstev. Ker je obrestna mera za posojila običajno višja od obrestne mere za naložbe, mislijo nekateri, da morajo vsa sredstva razposoditi. Tako postopanje je silno nevarno. Pri količkaj večjem dviganju vlog pride zadruga v zadrego, posojila se ne dajo takoj izterjati, vlagatelji se začno bati za svoj denar in zupanje do zadruga je šlo po vodi. Drugič so pa take zadruge tudi premalo previdne pri dovoljevanju posojil. Posledice so istotako hude.

Druge zadruge imajo zopet posebno veselje nad tem, da je v blagajni vedno mnogo denarja. Tudi to ni pravilno, ker mora zadruga denar obrestovati, koristi pa v blagajni shranjeni denar ne prinaša niti njej niti združništvu vobče. Najbolj pravilno in modro postopajo zadruge, ki držijo doma le toliko denarja, kolikor ga sproti potrebujejo,

drugo pa naložijo pri svoji Zvezi, odkoder ga v slučaju potrebe vsak trenutek lahko dobijo.

Posebneži svoje vrste so oni funkcijonarji, ki se zavedajo, kakšne naloge ima vršiti Zveza, kako velike ugodnosti in koristi imajo od nje, nočejo ji pa nuditi za to potrebnih sredstev in nalagajo denar v združništvu popolnoma tuje banke in špekulativne zavode. Če pridejo v nesrečo, pa je zopet Zveza dobra.

Nekatere zadruge so silno darežljive. Odborniki mislijo, da mora zadruga vsaki prošnji ugoditi in so silno ponosni na to, da se zateka vse k njim za podporo. Da more zadruga kljub temu uspevati, se zahtevajo za posojila tem višje obresti. Tudi to postopanje je absolutno napačno. Glavni namen naših posojilnic je ta, da nudijo svojim članom kredit po najnižji ceni, poleg tega morajo skrbeti za primerno rezervo, šele potem, ko je za vse to dobro poskrbljeno, naj pridejo na vrsto tudi podpore. Slednje nikoli ne smejo biti tako visoke, da bi načenjale rezervo.

Popolnoma udomačila se je navada, da načelstvo samo sebi dovoljuje nagrade. Vsakemu količkaj mislečemu človeku mora biti jasno, da to ne gre. Nagrade ima določati občni zbor na predlog nadzorstva. Sklepanje o tem se pa mora staviti na dnevni red občnega zbora.

Največ skrbi imajo načelstva blagovnih zadrug pri izterjavanju blagovnih terjatev. Večinoma po lastni krivdi. Kakor mora posojilnica dobro prevdariti, komu da posojilo, in se primerno zavarovati, tako bi morale to storiti tudi blagovne zadruge. Te pa postopajo v tem oziru pogosto tako lahkoverno, da se jim moram kar čuditi. Navadno odborniki niti ne vedo, komu in za kako velike vsote se blago kreditira. To se kar

prepušča poslovodju. Če je ta pošten, že še kako gre, če pa ni pošten, pa spravi najboljše zadrugo v propast. Po mojem mnenju delajo veliko napako zadruga same s tem, da prevzemajo nase ta bremena, namesto da bi jih naložila lahkovernim odbornikom. Če bi odborniki na lastni koži občutili po-

sledice svojega lahkovernega in malomarnega vodstva, bi se gotovo poboljšali.

Vrsta grehov z navedenim še sicer daleko ni izčrpana, toda če se bodo vodstva naših zadrug vsaj teh, ki se najčešče ponavljajo, otresla, bo zadružništvo veliko pridobilo.

Žena in zadružništvo.

Čeravno se zdi ta naslov čuden in skoraj iz trte izvít, vendar bo našel marsikdo v tem članku misli, na katere bi sam ne prišel, mnogi ženi pa bo članek naravnost v pobudo in informacijo, kako mora delati v svojo lastno korist in korist svoje zadruga.

Zadružna misel je ženski bitnosti prirojena. Zadruga je skupnost in žena ima kot čuvarica prazadruga, t. j. najmanjše skupnosti, družine, že po naravi in po svojem čustvovanju več zmisla za skupnost kot moški. V pristni, nepokvarjeni ženski duši najdemo ta zmisel in nagib v najčistejši obliki. V mnogih ženskih dušah je to hotenje sicer ugasnilo. Na zunaj tako sijajni in mikavni, na znotraj pa prazni, materialistični svet, v katerem živimo, je preplaval tudi žensko dušo — in jo preplavlja še danes — s prodrom in umazanijo. Pa četudi so čisti studenci zasuti, studenci so vendar še. Mnogo duševne moči je treba, da se to, kar je pristno ženskega, zopet prerodi in potegne iz žlindre, s katero je je čas pokrtil. Od najrazličnejših strani se ljudje lotevajo tega dela in marsikak trud in napor se izplača.

Kaj pa je z drugimi ženskimi dušami, ki so še zveste in prave? Vidimo jih še vedno, kako pridno delajo v družini, med ljudstvom, v državi. Te ženske vedo, da je treba stremeti najprej za tem, da se ukrepi posameznik kot tak in se uvrsti potem v močno, samozaveščno občestvo, ki si samo pomaga

navzgor. Med ženskami najdemo celo četo oseb, ki so takorekoč rojene zadružnice. Ali pa jih najdemo v istem močnem številu tudi pri gospodarskih tvorbah, ki jih imenujemo zadruga? Ali imajo ženske kaj vpliva na zadružni pokret, ali sodelujejo? Žal si moramo odgovoriti, da to ne odgovarja dejstvu, vzroka pa sta dva:

1. Zadruga kot gospodarska oblika so veliki večini naših žensk še neznane.

2. Zadruga so razmeroma malo storile za to, da bi opozorile naše ženstvo na zmisel in notranjo vrednost zadružnega pokreta.

Pri tem pa ne trpi samo posamezna zadruga, pri tem trpi največ žena, kajti žena obnemore v boju za družinsko gospodinjstvo. Kot voditeljica hišnega gospodinjstva žena ni prosta, pač pa odvisna. Prisiljena je plačevati trgovcu zahtevane cene; posledica tega pa je, da le z veliko težavo drži v ravnovesju izdatke in dohodke.

In kako je s konsumnimi zadrugami samimi? Zdi se umestno, če se spomnimo na tem mestu proroških besed rochdalskih pijonirjev (Rochdale [izg. ročdel], angl. mesto, kjer se je l. 1844. osnovala prva zadruga), ki se glase:

»Če za tako stvar ne pridobimo zanimanja ženstva, potem je uspeh našega pokreta še vedno zelo omejen.« Mnoge zadruga pač niso niti poizkušale, da bi tudi pri ženskah vzbudile zanimanje za zadružništvo; zato pa tudi uspehov ni bilo. Nekatere zadruga pa so tudi v tem oziru razumele

svojo nalogo in družbe so lahko povečale svoj promet.

Zadruge so gospodarske tvorbe, ki se na zunaj krečejo na videz le v okorelih, okostenelih oblikah. Če jih opazujemo, na prvi pogled pač ne opazimo na njih ne onega življenja ne onega sijaja, ki bi utegnili privlačevati žensko dušo.

Praktična ženska vidi pač v zadruzi podjetje, kjer je blago cenejše, saj to je jasno samo od sebe. Toda vse to smatra ona samo kot ugodno kupčijsko zvezo. Ker pa je trgovina za žensko nekaj tujega in malo privlačnega, zato se zanjo neha vsaka intimnejša zveza s trgovino, kakor hitro je nakupila, kar rabi. Pa tudi njene oči še niso dovolj ostre, da bi razločevale gospodarske zveze in potrebe življenja. Gospodarsko življenje samo se ji zdi presuhoparno in preveč abstraktno; ženska pogreša čustvene primese in gorkega, osebnega tona. Čemu se pač čudimo, če so ženske take? Desetletja in desetletja smo zadrževali ženske pri izobrazbi z geslom: »Ženska bodi doma!« S tem se ji je seveda jemala možnost, da se izobrazbi. Ko pa je industrija prepredla s svojim omrežjem skoraj vso Evropo, je morala tudi ženska stopiti iz mirne domačnosti v gospodarsko življenje. Toda pri tem smo jo pozabili primerno izsolati in naobraziti, poizkušali smo celo zamoriti one duševne sile, ki so se zbujale same od sebe. Šele polagoma so se začela pojavljati v ženskih krogih stremjenja, da se uveljavi tudi ženska naobrazba.

Hitrejši pa je bil razvoj gospodarskega življenja pri našem ljudstvu, ko je trgovina zavzela svoje posebno stališče.

Sredstva, ki jih je trgovina porabljala, so pokazala vsakemu količjak gospodarsko naobraženemu možu, kje je pot do skupnosti. Le ta pot je prava in varna. Kdo pa bi zameril ženski, če jo najde le sem ter tja!

Morda bi bili ženske laže pritegnili s praktično bolj očitnimi uspehi pri zadrukah! To pa ni bilo mogoče. Nemogoče je bilo biti idejni boj proti zasebnokapitalistični trgovini, obenem pa prednjačiti z lastno produktivno zmožnostjo.

K temu pa se je pridružilo dejstvo, da je čisto duševni pokret tedaj, ko se združništvo začelo, štel le nekaj žensk, in te so bile — Angležinje.

Zato srečamo tudi prve začetke posebnega ženskega združnega pokreta na Angleškem. Angleška je vobče prednjačila drugim narodom v ženskem gibanju. In to velja tudi za združni pokret. Pa v Nemčiji? Še pred vojno so organizacije vsako jačje sodelovanje žensk pri zadrukah nerade trpele ali celo odklanjale. Šele ko so nemške žene dobile volilno pravico, se je zazdelo, da je odpor tudi pri združnikih premagan. L. 1919 je dovolila državna zveza nemških konsumnih zadrug na svojem zveznem zboru v Hagen-u neki ženski, da je predavala, ter je nato sklenila, da se mora žensko delo pri zadrukah pospeševati.

In l. 1920 so ženske iste zveze dale inicijativo, da se je ustanovila organizacija žensk. In ustanovile so »Nemško žensko družbo za obče gospodarstvo na združni podlagi«, ki je dobila svoji prvi dve skupini v Kolinu in Dresdenu. Tudi zvezni organi pri zgoraj imenovani zvezi so se bavili odsele intenzivneje z ženskim vprašanjem v zadrukah. Skoraj v istem času so nastavili v dveh društvih iste zveze dve tajnici. Začetki so bili dobri in marsikateri uspeh se je mogel zabeležiti. Upali so celo, da pride zlata doba, pa je za enkrat še ni bilo.

Ali mogoče preveč pričakujemo? Ali smo morda preveč nepotrpežljivi? In zakaj tako težko pričakujemo krepkega ženskega pokreta v konsumnih zadrukah?

Ker bi spravila vse konsumno gospodarstvo na drug tir, 60% vsega, kar se porabi, gre skozi ženske roke; ženske so voditeljice konsuma. V njih rokah je torej močna gospodarska sila. Naše ženske je v njenem polnem pomenu za enkrat še niso doumele. Treba jim torej pravega spoznanja, da je silno važno za ljudsko gospodarstvo to, kje blago kupujejo, da s tem zabranjujejo zasebnokapitalistične interese v svojo in splošno korist, da dvignejo svojo lastno gospodarsko moč, ako podpirajo obče gospodarstvo, t. j. ono gospodarsko obliko, ki zastopa interese konsumentov; da je od njih odvisno, kako se rešujejo moderna gospodarska vprašanja, na katera bi lahko imele mnogo več upliva, kot ga v resnici imajo. Povedati je treba naši ženski, da bi bila lahko gospodarica, pa je le dekla. To pa je treba našim ženskam pojasniti. Ne gre tu samo za žensko in njeno udejstvovanje, gre za to, da prodre misel skupnosti v gospodarskem življenju. Skrajni čas je, da začnemo delati v tem zmislu. Naše gospodarsko življenje je bolno, bolno pri korenini. Mi sicer eksperimentiramo in poizkušamo odstraniti od zgoraj nezdrave pojave (konkurenčni boj, preizkuševališča cen, komore konzumentov). Delamo zaman. Od spodaj, pri korenini mora naše gospodarsko življenje ozdraveti. Nazaj moramo k ideji skupnosti v narodnem gospodarstvu, nazaj moramo k gospodarski obliki, katere prva zapoved je občni blagor; zato se mora okrepiti zadružna misel. Ne radi materijelnega dobička, ampak radi ideje zadružništva same morajo tudi ženske v zadružni pokret. Zadružna misel jim mora postati jasna, mora biti njih pomočnica in zvezda vodnica. In do tega spoznanja moramo ženskam pripomoči. Le nikar ne jemljimo tega preveč lahkomišno.

Veliko bolj pametno je, da ženske vzamemo resno, kakor se je že pred 20 leti iz-

razila neka Marg. Belim o sodelovanju žensk pri zadružnem pokretu.

Danes je z ženskim pokretom drugače kot pred 20 leti; duševne struje prežemajo ženske vrste hitreje kot nekdanj; čas je ugoden, da misel vsejemo. Pa še nekaj. Doba industrijalizacije je pospodinjno potisnila nazaj. Poklic gospodinje pa se je cenil malo, delo malo uvaževalo. Danes pa vidimo, da se delo gospodinjinjine ceni vedno bolj in bolj, kajti naučila so nas tega leta stisk in nadlog, ko se je stremljenje žensk za gospodarskim udejstvovanjem tako čvrsto uveljavilo.

Za to nam je jasna priča vprašanje, ali naj se za izobrazbo ženske v gospodinjstvu vpelje posebno šolsko leto, v katerem naj bi se vzgajala dekleta za dobre gospodinje in pomočnice pri gospodinjstvu. O teh vprašanjih se ravno sedaj mnogo piše in še več govori in razpravlja. Temu pa se pridružujejo tudi stremljenja, da ozdravimo prastanico, zibelko našega ljudstva, t. j. našo družino. Kaj pomenijo številke, ki bi jih lahko navedli o delu, ki se vrši na tem polju? Pri vsakem koraku ga srečujemo, povsod slišimo o njem. Pri delu pa, ki ni namenjeno samo posamezni družini, ampak celokupnemu narodu, čutimo, da se pravzaprav borimo predvsem za narodnogospodarski temelj. Ta temelj je prvotna podlaga za vse drugo in nanjo zida potem gospodinjska sposobnost naših gospodinj. Če dosežemo to, potem imamo tudi prosto pot za naša kulturna stremljenja. Zato moramo našim ženam vcepiti krepak zmisel za samopomoč v gospodarskem življenju. In ta zmisel naj prešine njih srce in njih duha. Povejmo jim, kako lahko delujejo v tem pravcu tudi v najmanjši skupnosti, v družini. In kakor se gradi organizem iz tisoč malih stanic, tako se tudi iz tisoč družin gradi nova gospodarska oblika. Pavel Bröcker pravi v svojem »pisu »Razredni boj«: »Tisti narod bo stalno prednjačil

drugim v svetovnem gospodarstvu, ki bo imel take žene, ki bodo znale najbolje nakupovati.«

Tu pa stoji žena na razpotju. V njeni roki leži rešitev velikega problema. Zasebni kapitalizem stoji na eni strani — obče, skupno gospodarstvo na drugi. Za katerim naj gre? Za mnoge je zadeva jasna in vemo, kam naj gremo. Mnogi pa se obotavljajo in so neodločni, kaj naj storé, kajti slepi jih goljufivi sijaj.

Kdo naj bo vodnik v tej zadregi? Kdo mora pred drugimi naprej? Zadruga. Zadruga mora vedeti, kaj ima storiti. Poizkušati mora, da pridobi tudi žensko čustvovanje za zadrugišništvo ter mu da s tem novo gospodarsko formo.

Kako pa more to doseči?

Prvič s tem, da bolj jasno in krepko začrtava idejo pokreta. Vsi smo se ravno v zadnjih letih naučili presoati vse po denarni vrednoti in misliti preveč gospodarsko. Koliko idealizma se je pri tem izgubilo! Tudi v zadrugi smo pogosto preveč povdarjali trgovski moment. A biti je moralo tako in tudi

v bližnji prihodnosti bo moralo biti tako. Toda vzvišeni smoter in vodilni motivi našega dejanja in nehanja pri tem ne smejo obledeti.

Stopimo na plan z idejo skupnosti in nesimo jo v vse stanove in vse sloje, zasejmo to misel v jedki materializem naših dni, da ohromi in se posuši v njenih močnih žarkih s koreninami vred. Pojdimo s to mislijo med ženske kroge in širimo zmisel za skupnost povsodi. Naše ženstvo še lahko pridobimo za ideale in vztrajne so naše žene in dekleta vselej, kadar se v njih vzbudi trdna vera na kaj močnega in velikega. Če se bodo njih srca zavedala velike naloge, ki jo ima naš pokret, potem pride za nami nov rod, ki bo še zvesteje stal na braniku zadrugišništva, kajti kar je materi ljubo, to je drago tudi otroku. Navdušenje za našo idejo in naš pokret naj prevzame srce in duha naših pridnih žena. Proč z vsemi pomisleki! Poživiti se mora med nami ono navdušenje, kot je vladalo tedaj, ko so se ustanavljale prve zadruge. Mož in žena naj delata skupno, morata delati skupno za zadrugišno idejo. Potem šele se bomo približali času, ko se gospodarska forma končno ustali.

Alojzij Obersnc:

Stanje slovenskega mlekarstva.

Največje množine mleka prevladujejo na našem mlečnem trgu vedno v poletnem času, v katerem času je treba dve tretjini vsega mleka, ki ga imajo naši mlekodajalci na prodaj, predelati v mlečne izdelke, ker se zamore le ena tretjina mleka vnovčiti v naših mestih in industrijskih središčih. Na zimo ter v prvi spomladanski dobi pa pri nas skoraj da manjka mleka za konzum.

Letošnja sezona na mlečnem trgu je torej že skoraj minula ter lahko vsled tega pregledamo stanje, ki je vladalo na tem delu

našega gospodarstva. V letih 1922, 1923, 1924 ter v prvem polletju 1925 je Slovenija izvažala dnevno iz države ca 30.000 litrov mleka. Ta izvoz je v tekočem letu popolnoma izostal, ker cene mleka ne prijaajo več našim sosednim državam (Avstriji, Italiji). Dvig dinarja, ki se pri nas v državi prav nič ne pozna, ima svojo veljavo pri izvozu ter je to glavni vzrok, da mi z našimi izdelki pa najsibo to les ali mleko ali tudi kak drug predmet, ne moremo v inozemstvo. Naše mlekarne so vsled tega bile primorane pre-

urediti poslovanje z mlekom ter vse mleko, ki se ne da vporabiti v surovem stanju doma, predelati v maslo in sire. Pričakovati je bilo vsled tega, da se bo mlečnih izdelkov nakupilo v skladiščih ter se jih ne bo zamoglo vnovčiti. Kajti tudi z mlečnimi izdelki ne moremo izven države, ker notira n. pr. na svetovnem trgu originalni emendolski sir free švicarska meja le Din 30.80 za kg. pri čemur je pripomniti, da je to prvovrstno blago, staro nad eno leto, kateremu našega domačega sira niti v okusu niti v obliki ne moremo primerjati. Enako je notiralo maslo v Italiji skoz celo leto preračunjeno po kurzu le ca Din 36.—, na Dunaju ca Din 48.—. Upravičeno so se vsled tega naše mlekarne bale kako bodo izhajale pri produkciji, ker so plačevale za mleko mlekočudalcem višje cene kakor inozemski trg.

Vendar pa je nastopilo proti vsakemu pričakovanju v engros trgovini veliko povpraševanje po mlečnih izdelkih. Dvignil se je vsled nižjih prodajnih cen konzum mlečnih izdelkov neverjetno visoko, zamorem celo trditi, da od leta 1922 za najmanj 500%. Zaloge sira so se v prvi poletni dobi začele

rapidno prazniti ter v mesecu juliju in avgustu ni bilo dobiti dobro zrelega domačega emendolskega sira. Dobra sezija na letoviščih v Sloveniji ter v Dalmaciji je zahtevala čez celo poletje velike množine masla. Cene siru in maslu so bile torej čvrste, kar je imelo za posledico, da so mlekarne svojim mlekočudalcem namesto pričakovanega znižanja lahko celo zvišale cene mleku.

Ako pa pregledamo stanje, ki vladá momentano na tem trgu, vidimo, da čaka mladega nezrelega sira na prodajo ca 8 vagonov. Ta sir se povečini nahaja še v rokah mlekarov ter veletrgovcev s sirom. Enako so mlekarne pripravile za prodajo tudi ca en vagon masla, katero pa se bo razprodalo za Božične praznike.

Iz pretečenega leta se učimo, da je potrebno konzum mlečnih izdelkov povečati, ker to povečanje pride v dobro našemu celotnemu prebivalstvu, ki dobi za mal denar dobro, zdravo in tečno hrano, našemu mlekočudalcu pa vrže vendar lepe dohodke. Naloga našega združenja pa je, da podpira združne mlekarne, jih na novo ustanavlja ter tako omogočuje vnovčenje mleka.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 44: Prosimo pojasnila, kakšne pristojbine so sedaj v veljavi za vknjižbo oziroma izbris raznih vrst zavarovanj. (H. p. v C.)

Odgovor: Zakon o taksah in pristojbinah določa v tem oziru v tarifni postavki 138 sledeče: Za zahtevo vseh vrst zavarovanja (prepovedi, ustavitve, zapora dolžnikov, vknjižbe, vknjižbe na zastavne pravice, predznanbe, predznanbe na vpisane knjižne pravice) se plačuje od vrednosti z obrestmi, všteti do dne zahteve:

a) do 500 Din 10 Din, b) preko tega zneska na vsakih 100 Din še po 1 Din.

Če se izdado več nego tri odločbe (sklepi) se plača za vsako odločbo (sklep) še po 5 Din.

Če se zahteva z eno vlogo več vrst zavarovanj ali ena vrsta zavarovanja pri več sodiščih, se pobere za vsako zavarovanje posebna taksa. Če se zavarovanje razširi, se plača nova taksa. Vsote pod 50 Din se pri plačilu te takse ne vpoštevajo, vsote, ki

presežajo 50 Din, pa se smatrajo za cele stotine.

Pripomnimo, da se za prošnjo za predznambo prvenstvene pravice v zemljiški knjigi plača takoj taksa po tarifni postavki 138 taksne tarife, ne glede na to, ali se je okoristil prosilec pozneje z doseženo pravico ali ne, ker je to tudi neka vrsta zavarovanja.

Po tarifni postavki 139 se plačuje za izbris ali znižanje vseh vrst zavarovanja (vknjižbe, vknjižbe nadzastavne pravice, predznambe itd.): a) če se ne izdado odločbe (sklepi) o tem, ali se pri sodišču o tem ne posluje nadalje 20 Din, b) če se izdado odločbe ali pismeni nalogi 50 Din.

Če se izvrši posel, označen v tej tarifni postavki, pravdoma, se pobere taksa kakor pri vsaki pravdi, kjer je vrednost določena in sicer: če je vrednost imovine večja od zavarovane vsote, od zavarovane vsote, če pa je vrednost imovine manjša, od vrednosti imovine same.

Če se zahteva z eno vlogo izbris več vrst zavarovanja, se pobere ta taksa za vsako zavarovanje.

Vprašanje 45: Kdo razsodi spor med zadružno in posameznimi člani zadruga, načelstvo ali nadzorstvo. (Hp. v P.)

Odgovor: Spore med zadrugo in člani razsoja pravilno občni zbor.

ZADRUŽNIŠTVO.

Zadruham v pojasnilo. Na razne govorice, ki krožijo z ozirom na položaj Slavenške banke o prizadetih vlagateljih, pojasnjujemo, da Zadruga zveza v Ljubljani nima niti dinarja naloženega pri Slavenški banki in ni pri tej banki sploh nikdar imela računa. Načelstvo.

Tečaji za zadružne funkcionarje. Zadruga zveza bo priredila letošnjo zimo več enodnevnih tečajev za zadružne funkcionarje. Na teh tečajih se bo razpravljalo o namenu zadružništva, o glavnih nalogah načelstva in nadzorstva, o davčnih zadevah itd. Obravnavala se bodo tudi razna pravna vprašanja, na katera zadene zadružno poslovanje. Zadruga zveza vabi vse zadruga, da pošljejo na ta tečaj če le mogoče vse članke načelstva in nadzorstva, da se seznani z bistvenimi pravicami in dolžnostmi, katere imajo do zadruga. Tečaji se vršijo v zimskem času, ko se vsakdo lažje odtrga od doma. Zadruga zveza bi rada priredila tečaj v vsakem večjem kraju, v katerem so naše zadruga, toda tega žal ne more storiti, ker

bi to preveč stalo in tudi nima na razpolago toliko predavateljev; zato se mora omejiti le na večja središča. Tečaji se bodo vršili le ob delavnikih in po možnosti za posamezne sodne okraje.

Prvi tečaj se vrši v Radovljici dne 9. decembra. Zadruga bodo vedno en teden poprej obveščene kje in kedaj se vrši tečaj za njene odbornike.

Domači hranilniki. Hranilnica in posojilnica pri Sv. Jakobu ob Savi je naročila sto domačih hranilnikov, Hranilnica in posojilnica pri Sv. Urbanu pri Ptujju pa petdeset komadov. Mnogo hranilnic je že naročilo po 30, 40 komadov. Vabimo ostale hranilnice, da se našemu pozivu čimprej odzovejo.

Poštnina denarnih pošilk. Narodni poslanec Vladimir Pušenjak je stavil na ministru pošte in telegrafa g. B. Šuperina sledeče vprašanje:

Po čl. 56 fin. zak. od 31. julija 1925 so zadružne zveze s svojimi zadrugami, ki poslujejo v okviru srbskega zakona o poljedelskih in o obrtnih zadrugah in one, ki so

članice Glavnega združnega saveza v Beogradu, oproščene plačevanja poštnine za denarne pošiljke, ki se pošiljajo v medsebojnem občevaranju zadrug z združnimi zvezami in obratno. Po tekstu zakona je torej smatrati, da so te zadruga in zveze pri denarnih pošiljkah v medsebojnem prometu proste vseh pristojbin. Navzlic temu je direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani z naredbo od 30. aprila 1926, št. 103 odredila, da morajo take zadruga in zveze od denarnih pošiljk plačevati dostavnino 3 Din za vsako poslano denarno pošiljko. Ta dostavnina se celo zahteva, ako zadruga po svojem zastopniku odnosno uradniku sama dvigne na pošt-nem uradu na njo naslovljeno denarno pošiljko.

Z ozirom na navedena dejstva stavim na g. ministra sledeče vprašanje:

Ali je g. minister pripravljen izdati odredbo, da so zadruga v obče oproščene dostavnine, zlasti pa da so oproščene v vseh slučajih, ko pošta ne dostavlja denarnih pošiljk na dom.

Terjatve upnikov v naši državi napram poštni hranilnici na Dunaju. V tej zadevi je stavil poslanec Pušenjak vprašanje na ministra pošte: Po čl. 9 konvencije v Rimu z dne 6. aprila 1922 in po čl. 11 dodatnega aranžmana od 23. februarja 1925 dobi naša država gotove vsote kot pokritje za terjatve upnikov v naši državi napram poštni hranilnici na Dunaju. Akoravno so potrebne konvencije sklenjene, zadeva vendar ne pride do zaželjene rešitve, ker niso konvencije od vseh prizadetih držav ratificirane.

V Sloveniji je mnogo zavodov in zasebnikov, katerih naložbe pri poštni hranilnici na Dunaju so znatne in kateri težko pogrešajo ta denar.

Z ozirom na navedena dejstva stavim na g. ministra sledeče vprašanje:

Ali je g. minister voljan ukreniti vse

potrebne korake, da se ratifikacija rimske konvencije in dodatnega aranžmana izvrši, odnosno po izvršeni ratifikaciji terjatve pri poštni hranilnici na Dunaju z obrestmi vred izplačajo.

Zavarovanje zoper vlom. L. 1920 je bila Zveza kolektivno zavarovala včlanjene posojilnice in nekatere druge zadruga za škodo ob morebitnem vlamu. Večina zadrug se je zavarovala za vsote, ki so bile za takratne razmere še kolikor toliko primerne. Toda položaj se je izpremenil in zavarovane vsote ne odgovarjajo več sedanjim razmeram. Par vlovov, ki so bili izvršeni v zadnjem času pri naših posojilnicah (Št. Jakob ob Savi in Mengeš) in drugod dokazuje potrebo zavarovanje zvišati. Vlomilci, ki prihajajo večinoma z juga, izvršujejo svoj posel s tako spretnostjo, da se tudi na prav dobre blagajne ni bogve kaj zanašati. Tudi se vlomi dogajajo čim dalje bolj pogosto.

Zveza bo v kratkem razposlala članicam vprašalne pole s pozivom, kako žele biti zavarovane.

Zavarovanje se bo tudi v bodoče lahko raztezalo a) na gotovino in druge vrednote v blagajni, b) na poškodbo blagajn, c) na poškodbo poslovnih prostorov.

Velik del članic je sedaj zavarovan za prenizke gotovine v blagajni. Ravno tako so v večini slučajev premalo zavarovane za poškodbo blagajn. Zato bo treba posebno pozornost obrniti na ta dva predmeta.

Ker se je nevarnost vlovov povečala, so tudi zavarovalnice zelo povišale premijske postavke. Vsled tega zveza ne bo mogla več plačevati premij iz svojega kakor doslej ampak jih bo članicam zaračunala.

Povišano zavarovanje bo stopilo v veljavo s 1. januarjem 1927.

Zvišanje pristojbin poštne hranilnice. Z dnem 6. oktobra t. l. je stopil vsled odločbe g. ministra za pošto in brzojav z dne

6. okt. 1926, Š. br. 5277 v veljavo nov pravilnik za računanje pristojbin v poštno čekovnem prometu, kakor tudi nov cenik za tiskovine (čeke, položnice, naloge za izplačila).

a) Pristojbine:

1.) Provizija za vsa izplačila v gotovini $\frac{1}{2} \text{‰}$ (pol pro mille). Od 1. V. 1925 do 6. X. 1926 je znašala provizija $\frac{1}{2} \text{‰}$ za izplačila v gotovini do Din 30.000, preko Din 30.000 in sicer od zneska, ki presega Din 30.000 $\frac{1}{2} \text{‰}$.

2.) Manipulacijska pristojbina od vsakega vplačila in dobropisa ter od vsakih počtetih 5000 Din pri izplačilih 50 par. Od 1. V. 1925 do 6. X. 1926 je znašala manipulacijska pristojbina 20 par. Zvišala se je torej za celih 30 par.

3.) Za prenos nakaznice na čekovni račun Din 1.— (doslej isto).

4.) Za pogojno izplačilo Din 1.— (doslej isto).

5.) Za vsako povratnico Din 3.— (doslej isto).

6.) Za pisanje nakaznice k skupnemu nalogu Din 1.— (doslej isto).

7.) Za dispozicijo brez kritja Din 10.— (doslej isto).

8.) Za trajni nalog letno Din 15.—. Od 1. V. 1925 do 6. X. 1926 samo Din 5.—.

9.) Za nakup in prodajo deviz $\frac{1}{2} \text{‰}$, minimalno Din 5.— (novo).

10.) Pristojbina za brzojavno aviziranje čekovne nakaznice preko Din 30.000 če naslovna pošta ni zbiralna pošta Din 20.— (novo).

b) Tiskovine:

1.) Čekovne položnice do 1000 komadov à 15 par, od 1000 komadov naprej pa 12 par za komad. Od 1. V. 1925 do 6. X. 1926 je bila cena položnic 10 par za komad brez oziroma na količino.

2.) Blagajniški čeki za komad 30 par. Od 1. V. 1925 do 6. X. 1926 je bila cena za blagajniški ček 20 par, torej se je zvišala cena za 10 par. Na te čeke je treba nalepiti še kolek za 10 par, ker niso oproščeni kolkovine.

3.) Nalog za izplačilo 50 par za komad, doslej samo 40 par.

4.) Čekovna nakaznica za komad 30 par, doslej 20 par.

5.) Seznam za skupni nalog 80 par za komad, doslej 25 komadov Din 10.—.

6.) Kuverta z naslovom (za pošiljanje nalogov) 30 par za komad, doslej isto.

7.) Čekovna položnica brez naslova 25 par za komad, doslej isto.

Iz gornjega je razvidno, da so se pristojbine kakor tudi cene tiskovin, ki se rabijo pri čekovnem prometu s poštno hranilnico, znatno zvišale. Radi tega priporočamo onim posojilnicam, katere pošiljajo Zvezi denar po poštinih položnicah, da se raje poslužujejo denarnih pisem oziroma pri zneskih do Din 10.000 poštinih nakaznic, kar pride ceneje kakor pa po položnicah.

Primer: Ako se pošlje znesek Din 10.000 po položnici narastejo sledeči stroški:

položnica	Din —.12
$\frac{1}{2} \text{‰}$ provizija	„ 5.—
manip. pristojb. za vpis	„ —.50
manip. pristojb. za dvig	„ 1.—
ček za dvig zneska	„ —.30
kolek	„ —.10
skupaj	Din 7.02

Pošiljatev Din 10.000 po poštinih nakaznicah bi stala: 10 nakaznic à 25 par Din 2.50
v denarnem pismu pa: kuverta Din —.55
dostavnina „ 3.—
skupaj Din 3.55

Pripomnimo, da znaša dostavnina pri denarnih pismih Din 3.— neglede na višino zneska in je torej le priporočati, da se poso-

jilnice poslužujejo pri pošiljanju denarja nad Din 10.000 denarnih pisem.

Zadruga v Rusiji. Zadruga igrajo v gospodarskem življenju Rusije važno vlogo tako v trgovinskem kakor v produkcijskem procesu. One tvorijo temeljni aparat za izvajanje blagovne izmenjave in so neizogibna vez med mestnim in podeželskim producentom in konzumentom. Njihova glavna naloga je organiziranje detaljne prodaje v mestu in na deželi.

Njihovo število je v zadnjih desetih letih naraslo na preko 30.000 in med temi je preko 20.000 konzumnih zadrug.

Vse zadruga so združene v velike zveze. Mestna zveza obsega vse centralne, državne in okrajne zadruga kakor tudi velika delavska konzumna društva. Ta zveza se imenuje »centrosojus«. Podeželska zveza, imenovana »selskosojus«, pa obsega vse podeželske kmečke zadruga. Ogromen pomen zadrug za gospodarsko življenje je razviden iz tega, da je znašal njihov skupni promet v prvi polovici 1924 nad tisoč milijonov. Njihovo finansiranje je prevzela država, ki je dala na razpolago 20 milijonov rubljev. Stremi se pa za tem, da se stvari lastni obratni

kapital potom varčevanja in predplačil članov.

Zadruga posredujejo deloma prodajo državne produkcije in lastnih in najetih podjetij, v glavnem pa prodajajo blago, ki so ga v velikih množinah nakupile doma in v inozemstvu.

Pri predmetih vsakdanje uporabe n. pr. pri sladkorju, kruhu, moki, petroleju, mesu itd. je cena zadrug povprečno za eno tretjino do eno šestino nižja kakor v privatni trgovini, tako da ustvarjajo za njo ostro konkurenco.

Kmetijska tovarna sladkorja v Jugoslaviji. V Bari Slivcu se je vršilo 7. t. m. polaganje temeljnega kamena sladkorne tovarne producentov sladkorne pese. Nova akcijska družba je zasnovana na združenem temelju. Vsak producent sladkorne pese je podpisal šest delnic za katastralno oralo. Družba ima namen, da zlomi kartel sladkornih tovarn in da dobi za producente sladkorne pese boljše prodajne možnosti. Kapaciteto tovarne računajo na deset vagonov na dan. Oprema tovarne je proračunjena na 8 milijonov dinarjev. Doslej je vplačanih 5 milijonov dinarjev delniške glavnice.

● ● ● ● ● GOSPODARSTVO. ● ● ● ● ●

Zlati dvajsetdinarški novci. V državo je prispela večja množina napoleonov po 20 dinarjev, kovanih v Franciji. Vlada tega zlata ne bo dala v promet, marveč ga bo uporabila za izmenjavo z drugimi državami, posebno v kolikor bo imela poravnati račune v Avstriji.

Prava Italija. Lira se dviga, to vidimo povsod. In Italija pravi, da to dviganje ni umetno, temveč da odgovarja naravnemu procesu ozdravljenja. Kdo pravi to? »Agenzia Stefani« in »Informazione della Stampa«.

Prva je last finančnega ministrstva, druga je last ministrstva za notranje zadeve. Pri vsem tem pa kaže izkaz borze za september padanje bančnih in industrijskih akcij za ca 10%, uradna indeksna številka se je dvignila na 579, deficit v trgovskem proračunu znaša okoli 7 milijard. Državna policija šteje 143.000, milica (fašisti) 300.000 mož; vse to je treba obleči, plačati in oborožiti. 8. junija je izšla tajna odredba, ki prepoveduje objavljanje pravih izdatkov za armado. In res nikjer ne beremo, koliko se izda za zrač-

no brodovje, koliko za transportna pota in koliko za opirališča brodovja. »Journal des Finances« pravi, da je v državnem proračunu izkazani plus poldruga milijarde pravzaprav minus 1 milijarde; nadalje nam pripoveduje, da drži industrijo samo dolarsko posojilo, in da insolvence v strahotnem številu naraščajo. Res je tako; leta 1922 je bilo na mesec 297 insolvent, letos jih je 700. Tako se nam kaže prava slika Italije.

Francoski dolgovi v Ameriki. Francoski dolg Ameriki, z obrestmi vred, znaša okoli 799 milijonov funtov, po tečaju franka torej okoli 120 milijard frankov. Za Francijo je nemogoče, da bi prevzela tako breme, če se noče sama nalašč strmoglaviti v prepad. Finančni politik Homberg je dejal, da je treba razlikovati med dolgovi, ki so bili napravljeni po vojski in med onimi, ki so jih dale Zjedinjenje države za vojskovanje. Mero-dajni faktorji zahtevajo, naj Zjedinjene države vojne dolgove odpišejo, češ da jih Evropa ne more plačati.

Mednarodna železniška konferenca v Zagrebu. Začetkom tega mesca so se sestali v Zagrebu delegati železniških uprav Nemčije, Češkoslovaške, Avstrije, Italije in Jugoslavije k konferenci radi ureditve železniško-tarifnih vprašanj z ozirom na konkurenčen boj med Hamburgom in Trstom. Gre predvsem za določitev novega jadranskega tarifa za izvoz češkoslovaškega blaga preko Avstrije in Jugoslavije. Namerava se na novo uvesti jadranski tarif iz l. 1921.

Naše državne finance v tekočem proračunskem letu. Generalno ravnateljstvo državnega računovodstva je objavilo podatke za prve tri mesece tekočega proračunskega leta, to je za april, maj in junij. Iz teh mesečnih izkazov posnemamo, da so znašali

državni dohodki v prvem četrtletju 2709 milijonov Din, medtem ko je bilo v proračunu predvidenih 3126 milijonov Din. Državni dohodki so bili torej v prvem četrtletju za 417 milijonov dinarjev ali 13,3% manjši, kakor pa se je pričakovalo. Znova se torej potrjuje, da je državni proračun za l. 1926/27 z ozirom na stanje našega gospodarstva za najmanj dve milijardi previsok. To dejstvo se je za časa proračunske debate v skupščini nešteto krat povdarjalo, toda zaman.

Pri tem pa je treba povdariti, da velja jo ti podatki za april, maj in junij, ko je bilo stanje našega gospodarstva še precej ugodnejše kot je danes. Državni dohodki kažejo močno padajočo tendenco. V aprilu so znašali 963 milijonov dinarjev, v maju 894 milij. dinarjev, v juniju pa samo še 852 milijonov dinarjev. Napram proračunu znaša torej primanjkljaj v aprilu 7% v maju 14,2%, v juniju pa 18,2%. Če se bodo vsi v proračunu dovoljeni krediti izrabili, potem mora tekoče proračunsko leto končati z milijardnim deficitom, kajti v kolikor se stanje v prejšnjih treh četrtletjih ne bo znatno poslabšalo, bodo državni dohodki v l. 1926/27 za eno milijardo manjši, kot pa so v proračunu predvideni.

»Belga«. Belgija ima od 25. t. m. naprej nov denar, stabiliziran v razmerju 175 frankov = 1 angleški funt. V bodočnosti se belgijski denar ne bo imenoval več frank, temveč belga. Belga je 5 frankov in je namenjen samo za domači računski promet. Zaenkrat bo belga samo računsko enota, a bodo začeli kmalu izdajati tudi novce. Stabilizacija je omogočila inozemsko posojilo v znesku 100 milijonov dolarjev. Pride zraven še 35 milijonov dolarjev kreditov, katere so dali belgijski banki na razpolago razni inozemski denarni zavodi.